

НАРЕДБА за радиационна защита при дейности с радиационни дефектоскопи

Приета с ПМС № 93 от 15.04.2013 г., обн., ДВ, бр. 38 от 23.04.2013 г., изм., бр. 37 от 4.05.2018 г.

Глава първа ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. С наредбата се определят изискванията за осигуряване на радиационната защита при извършване на дейности с радиационни дефектоскопи за извършване на безразрушителен контрол на изделия и материали чрез пролъчване с източници на йонизиращи лъчения (ИЙЛ).

Чл. 2. Наредбата се прилага за всички видове гама- и рентгенови дефектоскопи - стационарни, мобилни и преносими, независимо от тяхното предназначение, месторазположение и техническите им характеристики.

Чл. 3. (Изм. – ДВ, бр. 37 от 2018 г.) Дейностите с радиационни дефектоскопи се извършват в съответствие с изискванията на наредбата и при спазване на основните принципи, норми и изисквания за радиационна защита съгласно Закона за безопасно използване на ядрената енергия и Наредбата за радиационна защита.

Чл. 4. Наредбата се отнася за всички юридически и физически лица, които извършват следните дейности:

1. разполагане (избор на площадка), проектиране, строителство, монтаж, предварителни изпитвания, въвеждане в експлоатация и извеждане от експлоатация на обекти с радиационни дефектоскопи;

2. използване на гама-дефектоскопи и рентгенови дефектоскопи за безразрушителен контрол;

3. работа с гама- и рентгенови дефектоскопи с цел техническо обслужване, монтаж, демонтаж, измервания, ремонтни дейности и услуги; зареждане и презареждане на гама-дефектоскопи;

4. превоз на гама-дефектоскопи;

5. временно съхраняване на гама-дефектоскопи и радиоактивните източници за тях;

6. внос и износ на радиационни дефектоскопи и ИЙЛ за тях.

Чл. 5. (1) Дейности с радиационни дефектоскопи могат да извършват физически или юридически лица, регистрирани в Република България, само след получаване на съответната лицензия и/или разрешение, издадени от председателя на Агенцията за ядрено регулиране (АЯР).

(2) Редът за издаване на лицензии и разрешения за дейности с ИЙЛ е посочен в глава трета от Наредбата за реда за издаване на лицензии и разрешения за безопасно използване на ядрената енергия (НРИЛРБИЯЕ), приета с Постановление № 93 на Министерския съвет от 2004 г. (обн., ДВ, бр. 41 от 2004 г.; изм. и доп., бр. 78 от 2005 г., бр. 93 от 2009 г. и бр. 76 от 2012 г.).

Чл. 6. Радиационна дефектоскопия се извършва:

1. при стационарни условия - в обособени за целта лъчезащитни помещения или в кабинни за пролъчване;
2. на временни площадки - в производствени помещения, на открити площадки в населени места и при полеви условия.

Чл. 7. Обектите, техническите средства и принадлежности за радиационна дефектоскопия трябва да съответстват на изискванията за радиационна защита и на общите здравни изисквания и норми за пожарна и аварийна безопасност, техническа безопасност и физическа защита.

Чл. 8. Обектите с радиационни дефектоскопи могат да бъдат проектирани и експлоатирани самостоятелно или комплексно с други обекти, които използват други методи за безразрушителен контрол при спазването на изискванията на наредбата.

Глава втора **ОТГОВОРНОСТИ И ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА ЛИЦАТА, КОИТО** **ИЗВЪРШВАТ ДЕЙНОСТИ С РАДИАЦИОННИ** **ДЕФЕКТОСКОПИ**

Чл. 9. (1) Лицензиантът по чл. 5, наричан по-нататък "лицензиант", определя със заповед персонал, професионално зает с дейностите с радиационни дефектоскопи. Лицата от персонала трябва да отговарят на следните изисквания:

1. да са навършили 18 години;
2. да са преминали задължителните предварителни и/или ежегодни медицински прегледи и да имат положително медицинско заключение, издадено от Националния център по радиобиология и радиационна защита (НЦРРЗ), за годност за работа в среда на йонизиращи лъчения;
3. да притежават призната професионална компетентност за дефектоскописти;
4. да са преминали първоначално и поддържащо специализирано обучение и да притежават удостоверения за правоспособност за работа с ИЙЛ;
5. да са преминали задължителните първоначални и периодични инструктажи по радиационна защита.

(2) Лицензиантът по ал. 1 определя обхвата, функциите и задълженията на отговорните лица и на персонала, професионално зает с дейностите с ИЙЛ. Допуска се функциите на отговорник по радиационна защита (ОРЗ), отговорник за съхраняване, отчет и

контрол на ИЙЛ и отговорник за уведомяване при инциденти и аварии да се възлагат на едно длъжностно лице.

Чл. 10. Лицензиантът осигурява:

1. място и оборудване за извършване на радиографичен контрол, както и достатъчно време за извършването му;

2. достатъчно финансови, материални и технически ресурси за безопасно осъществяване на дейността;

3. минимум двама правоспособни дефектоскописти за извършване на дейностите с радиационни дефектоскопи;

4. физическата защита на радиоактивните източници при извършване на дейности с тях съгласно Наредбата за осигуряване на физическата защита на ядрени съоръжения, ядрения материал и радиоактивните вещества (НОФЗЯСЯМРВ), приета с Постановление № 224 на Министерския съвет от 2004 г. (обн., ДВ, бр. 77 от 2004 г.; изм. и доп., бр. 96 от 2005 г. и бр. 44 от 2008 г.).

Чл. 11. Всеки лицензиант организира и контролира в обекта:

1. спазването на принципите и нормите за радиационна защита, вътрешните правила, инструкции и процедури за осигуряване на радиационна защита;

2. изпълнението на условията на издадени лицензии и разрешения за дейности с радиационни дефектоскопи;

3. извършването на инвентаризация, воденето на отчет и контрол при получаване, предаване и съхраняване на радиационните дефектоскопи, радиоактивните източници и транспортно-презарядните контейнери от обеднен уран;

4. аварийната готовност, физическата защита и пожарната безопасност съгласно действащите нормативни актове в съответната област;

5. индивидуалния дозиметричен контрол (ИДК) и медицинското наблюдение на персонала;

6. техническото обслужване, периодичната проверка за функционална годност на техническите средства за радиационна дефектоскопия и метрологичното осигуряване на средствата за измерване на йонизиращи лъчения;

7. воденето и архивирането на необходимата документация в обекта за целите на радиационната защита.

Чл. 12. (1) Всеки лицензиант осигурява обучение на персонала и усъвършенстване на професионалния му опит и знания.

(2) Лицата, извършващи радиографичен контрол, трябва да имат професионален опит и знания за извършване на радиационна дефектоскопия в съответствие с действащите нормативни актове.

(3) Изискванията към правоспособността на персонала по чл. 9 са уредени с Наредбата за условията и реда за придобиване на професионална квалификация и за реда за издаване на лицензии за специализирано обучение и на удостоверения за правоспособност за използване на ядрената енергия, приета с Постановление № 209 на Министерския съвет от 2004 г. (обн., ДВ, бр. 74 от 2004 г.; изм. и доп., бр. 46 от 2007 г. и бр. 5 от 2010 г.).

Чл. 13. (1) (Изм. – ДВ, бр. 37 от 2018 г.) При извършване на безразрушителен контрол с радиационни дефектоскопи лицензиантът създава, поддържа и актуализира документацията съгласно чл. 50 от НРЗ, както и разработва процедури за работа на временни площадки и специфични аварийни процедури.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 37 от 2018 г.) Типовото съдържание на инструкция по радиационна защита е посочено в приложение № 4 към чл. 50, ал. 2, т. 2 от НРЗ.

Чл. 14. Лицензиантът осигурява, поддържа и архивира във всеки обект следните документи:

1. сертификати на радиоактивните източници и технически документи (паспорти, схеми, инструкции на фирмата производител), придружаващи радиационните дефектоскопи;

2. дневник за техническото обслужване на техническите средства за радиационна дефектоскопия и протоколи за функционална годност на апаратите;

3. дневник за движение на ИЙЛ;

4. приходно-разходна книга за отчет и контрол на радиоактивните източници;

5. годишен инвентаризационен протокол на ИЙЛ;

6. опис на техническите средства за измерване, които се използват за ИДК на персонала и за радиационен мониторинг, и документи от метрологичното им осигуряване;

7. протоколи/дневник за радиационния мониторинг на работната среда;

8. дневник за начален и периодичен инструктаж на персонала по радиационна защита;

9. дневник за оперативен ИДК;

10. радиационни паспорти и лични дозиметрични карти на персонала;

11. документи за медицинско наблюдение и експертно заключение за медицинска пригодност на лицата за работа в среда на йонизиращи лъчения;

12. документи за правоспособност на персонала;

13. други документи според характера на извършваната в обекта дейност.

Чл. 15. (1) Лицензиантът определя следните функции и задължения на отговорника по радиационна защита (ОРЗ):

1. да извършва анализ и оценка на резултатите от мониторинга на работната среда и от ИДК;

2. да организира контрол при получаване, предаване и съхраняване на радиационните дефектоскопи и презарядните контейнери от обеднен уран;

3. да извършва контрол за наличието, воденето и архивирането на вътрешноведомствените документи в обекта;

4. да извършва контрол за състоянието на аварийната готовност в обекта и да осигури съвместно с лицензианта прилагането на вътрешния аварийен план в случаите, когато е необходимо;

5. да организира и контролира изпълнението на указания и предписания, дадени от регулиращия орган и от специализираните контролни органи;

6. да осъществява контрол върху състоянието на техническите средства и принадлежности за радиационна дефектоскопия и на техническите средства за мониторинги и ИДК, важни за радиационната защита.

(2) Лицензиантът може да определи и следните функции и задължения на ОРЗ:

1. да е осведомен и запознат по всяко време за дейностите, които се извършват с радиационни дефектоскопи от служителите на фирмата;

2. да координира работата на отговорните лица (ако за такива са определени лица, различни от него) и на дефектоскопистите;

3. да разработва и периодично да актуализира съвместно с него работните процедури, така че дозите на облъчване на персонала да се поддържат на възможно най-ниско и разумно постижимо ниво;

4. да осъществява взаимодействие с регулиращия орган по въпроси, свързани с радиационната защита в обекта.

(3) Възлагането на функции и делегирането на правомощия на ОРЗ не освобождава от отговорност лицензианта за осигуряване на радиационната защита в обекта.

Чл. 16. (Изм. – ДВ, [бр. 37 от 2018 г.](#)) Всяко лице, което работи с радиационни дефектоскопи, е длъжно да спазва вътрешните правила и документи, посочени в чл. 50, ал. 2 от НРЗ.

Глава трета

РАДИАЦИОННА ДЕФЕКТОСКОПИЯ ПРИ СТАЦИОНАРНИ УСЛОВИЯ

Чл. 17. Радиационна дефектоскопия при стационарни условия се извършва в обособени за целта лъчезащитени помещения или в кабинни за пролъчване, които осигуряват радиационна защита на персонала и населението в съответствие с нормативните изисквания.

Чл. 18. (1) Разполагането на обект с радиационни дефектоскопи се осъществява в съответствие с изискванията на Закона за устройство на територията.

(2) Площадката за разполагане на обект с радиационни дефектоскопи се определя след съгласуване с органите на държавния здравен контрол.

(3) Забранява се разполагане на обект с радиационни дефектоскопи в жилищни сгради или в детски заведения (детски ясли и градини, училища).

(4) Помещенията за стационарна радиационна дефектоскопия се разполагат в отделна сграда или в обособена част от сградата при осигуряване изискванията на радиационна защита за персонала и населението.

Чл. 19. (1) Строителство на обект с радиационни дефектоскопи, включително неговата реконструкция, монтаж и предварителни изпитвания, се извършва след получаване на разрешение, издадено от председателя на АЯР въз основа на технически проект, съгласуван с органите на държавния здравен контрол.

(2) (Изм. – ДВ, [бр. 37 от 2018 г.](#)) Лъчезащитните прегради трябва да осигуряват отслабване на гама- и рентгеновото лъчение до нива, при които няма да се превишат дозовите ограничения за персонала и за населението съгласно изискванията на НРЗ.

(3) При проектирането на лъчезащитата се отчитат прякото и разсеяното лъчение при работа с радиационни дефектоскопи в предвиденото за целта помещение.

(4) (Изм. – ДВ, [бр. 37 от 2018 г.](#)) В обект с радиационни дефектоскопи се обособяват контролирана и надзиравана зона съгласно изискванията на НРЗ.

Чл. 20. Основните помещения на обекта с радиационни дефектоскопи са: операторно, командно, фотолаборатория и, при необходимост, хранилище, като:

1. в операторното помещение се извършват дейностите с радиационни дефектоскопи;

2. в командното помещение се разполага командният пулт на радиационния дефектоскоп;

3. хранилището се разполага на територията на обекта или в операторното помещение.

Чл. 21. (1) Операторното помещение за стационарна гама- и рентгенова дефектоскопия се оборудва със системи за безопасност и сигнални системи за предупреждение.

(2) Операторното помещение за стационарна рентгенова дефектоскопия и по възможност помещението за гама-дефектоскопия се оборудват с механична или електрическа система за безопасност, която трябва да осигури невъзможност за пролъчване и автоматично спиране на радиографичния контрол при отворена врата на помещението.

(3) Операторното помещение за стационарна радиационна дефектоскопия се оборудва със система за радиационен мониторинг (прагов сигнализатор). Детекторът на сигнализатора по възможност се свързва със системата за блокировка на всички врати към помещението.

(4) На входа на операторното помещение се монтира система за предупреждение - светлинна и/или звукова сигнализация, за наличие на йонизиращо лъчение.

(5) В операторното помещение се монтира аварийен стопбутон, така че всяко лице, намиращо се в него, незабавно да задейства звуковата сигнализация.

(6) На входа на операторното помещение се поставят ясни видими предупредителни знаци за радиационна опасност и предупредителни надписи: "Внимание! Радиация!", направени от устойчив материал.

Чл. 22. (1) Радиографичните/радиоскопичните кабините трябва да отговарят на следните изисквания:

1. при максимална стойност на работните параметри уредбата не създава мощност на дозата над $1 \mu\text{Sv/h}$ във всяка точка от нейната достъпна повърхност;

2. да е оборудвана със система за блокировка на вратата на кабината, която да осигури невъзможност за пролъчване и за прекъсване на рентгеновия контрол при отваряне на вратата;

3. да е оборудвана със сигнална система за предупреждение;

4. да е обозначена с предупредителни надписи и знаци за радиационна опасност, включително табелка с техническите параметри на уредбата.

(2) Радиографичните/радиоскопичните кабините се обособяват като контролирана зона.

Чл. 23. (1) В операторното помещение и в кабината за пролъчване може да има само такова оборудване и такива вещи и материали, без които е невъзможна разрешената дейност.

(2) В операторното помещение и в кабините за пролъчване не се допуска извършване на дейности, за които те не са предназначени и които не са посочени в съответната лицензия, издадена от председателя на АЯР.

Чл. 24. Провеждането на радиационна дефектоскопия при стационарни условия се извършва при спазване на следните правила:

1. преди започване на работа дефектоскопистът проверява изправността на радиационните дефектоскопи, спомагателното оборудване и принадлежности и средствата за измерване;

2. преди започване на пролъчването дефектоскопистът се убеждава, че в операторното помещение или в кабината за пролъчване няма хора;

3. дефектоскопистът започва пролъчване само когато вратата към операторното помещение или вратата към кабината е затворена и всички блокировки, сигнализации и системи за безопасност и контрол функционират нормално;

4. по време на пролъчването дефектоскопистът се намира при командния пулт;

5. в операторното помещение дефектоскопът се разполага по възможност така, че директният сноп лъчение да е насочен надолу към пода;

6. радиационните дефектоскопи се експлоатират само в режими, определени в техническата документация на апаратите;

7. след приключване на работата се осигурява физическа защита на помещенията с радиационни дефектоскопи.

Чл. 25. Когато операторното помещение се използва по начин, който не е предвиден в проектната документация, и се налага врата към операторната да бъде отворена по време на пролъчването, трябва да се изпълняват процедурите за извършване на радиационна дефектоскопия на временни площадки.

Глава четвърта **РАДИАЦИОННА ДЕФЕКТОСКОПИЯ НА ВРЕМЕННИ** **ПЛОЩАДКИ**

Чл. 26. (1) При невъзможност радиационна дефектоскопия да се извършва при стационарни условия тази дейност се извършва на временни площадки в производствени помещения, на открити площадки в населено място или при полеви условия с преносими или мобилни радиационни дефектоскопи.

(2) Лицензиантът извършва радиационна дефектоскопия на временни площадки, ако тази дейност е включена в условията на лицензията.

Чл. 27. (1) Преди извършване на радиационна дефектоскопия на временна площадка лицензиантът определя специфичните условия и извършва оценка на работната среда на площадката.

(2) Лицензиантът изготвя схема за конкретната площадка, включваща размерите на контролираната зона, ограждения и разположение на дефектоскопската апаратура.

(3) Препоръчва се радиационната дефектоскопия в производствени помещения да се извършва в неработно време.

Чл. 28. Радиационна дефектоскопия в помещения на възложител и на открити площадки в населени места се извършва въз основа на договор, в който са уредени взаимоотношенията между възложителя и лицензианта, и на писмен документ, в който възложителят трябва:

1. да осигури достатъчно време на лицензианта за безопасно извършване на дейността и да определи интервала от време за пролъчване;

2. да координира дейността с другите дейности на площадката;

3. да осигури безопасни работни условия за работа на дефектоскопистите;

4. да определи лице, което да отговаря за контрола на достъпа и физическата защита на контролираната зона.

Чл. 29. (1) При извършване на радиационна дефектоскопия на временни площадки се обособява контролирана зона, където се осъществяват защитни мероприятия и мониторинг. Обособяването на контролирана зона има за цел да се контролира облъчването на

персонала и населението при извършването на дейността и да се предотврати или ограничи рискът от облъчване.

(2) Контролираната зона се огражда и маркира, така че мощността на дозата при огражденията да не надвишава 20 $\mu\text{Sv/h}$.

(3) Огражденията на контролираната зона могат да бъдат съществуващи прегради, като стени, врати, огради и временни бариери (телени мрежи, метални или дървени платна, въжета, ленти и др.). Огражденията трябва да бъдат ясно видими, добре осветени и непрекъснато контролирани.

(4) При огражденията на контролираната зона се препоръчва поставянето на сигнални системи за предупреждение - звукови и светлинни.

(5) (Изм. – ДВ, бр. 37 от 2018 г.) Контролираната зона се маркира с предупредителни надписи и със знаци за радиационна опасност съгласно чл. 50 и 51 от НРЗ.

(6) Размерите на контролираната зона могат да се намалят, като за целта се използват колиматори или диафрагми за радиационните дефектоскопи. Като допълнителна защита могат да се използват оловни листове, оловни тухли или други материали, подходящи за отслабване на лъчението при пролъчване.

Чл. 30. Провеждането на радиационна дефектоскопия на временни площадки се извършва по предварително изготвена процедура и при спазване на следните правила:

1. преди започване на работа дефектоскопистите проверяват изправността на средствата за измерване, радиационните дефектоскопи и спомагателното оборудване, които не трябва да се използват, в случай че се забележат нередности и дефекти;

2. дефектоскопистите определят, ограждат и маркират контролираната зона, като поставят знаци за радиационна опасност и предупредителни надписи, които са видими от разстояние минимум 3 м (m);

3. дефектоскопистите определят подходящо място за разполагане на дистанционното управление и/или командния пулт на дефектоскопите, така че мощността на еквивалентна доза да е минимална по време на пролъчването;

4. дефектоскопистите трябва да се уверят, че няма никой в контролираната зона и едва тогава да пристъпят към пролъчване;

5. определя се лице, което да извършва непрекъснат надзор и директен контрол на достъпа в контролираната зона;

6. по време на пролъчването дефектоскопистите не трябва да оставят без надзор дистанционното управление и/или командния пулт;

7. по време на пролъчването дозиметристът извършва непрекъснат контрол на мощността на дозата при огражденията;

8. насочването на прекия сноп йонизиращо лъчение да бъде по възможност към земята/пода или по посока, където няма хора;

9. по време на пролъчването се ограничава до минимум времето за пребиваване на дефектоскопистите в близост до радиационните дефектоскопи;

10. след приключване на пролъчването дефектоскопистите проверяват и установяват с подходящ дозиметър дали източникът на гама-дефектоскопа е върнат в защитния контейнер, или дали няма излъчване, след като на рентгеновия дефектоскоп е подадена команда за изключване;

11. радиационните дефектоскопи не трябва да се оставят без надзор.

Глава пета

ИНДИВИДУАЛЕН ДОЗИМЕТРИЧЕН КОНТРОЛ НА ПЕРСОНАЛА

Чл. 31. (1) Всеки лицензиант е длъжен да осигури ИДК на персонала, определен да извършва дейности с радиационни дефектоскопи.

(2) Забранява се извършването на дейности с радиационни дефектоскопи без индивидуални дозиметри.

Чл. 32. Индивидуалният дозиметричен контрол на професионално облъчваните лица се осъществява съгласно изискванията на Наредба № 32 от 2005 г. за условията и реда за извършване на индивидуален дозиметричен контрол на лицата, работещи с източници на йонизиращи лъчения (ДВ, бр. 91 от 2005 г.).

Чл. 33. (Изм. – ДВ, бр. 37 от 2018 г.) Всеки лицензиант категоризира своя персонал по смисъла на НРЗ. Всички лица, които работят непосредствено с радиационни дефектоскопи, се причисляват към категория А и подлежат на системен и оперативен ИДК за оценка на дозите при професионално облъчване.

Чл. 34. (1) Индивидуалните дози на персонала, който извършва рентгенова и гама-дефектоскопия, задължително се контролират и определят при едновременно използване на дозиметри за системен и оперативен контрол.

(2) За системен контрол се използва термолуминесцентен, филмов или комбиниран дозиметър.

(3) За оперативен контрол се използва дозиметър с директно отчитане на дозата за получаване на информация в реално време.

(4) Всеки дефектоскопист трябва да носи сигнален дозиметър с предварително зададен праг по мощност на дозата 20 +/- 5 µSv/h.

Чл. 35. Лицензиантът разработва и поддържа програма за ИДК на персонала, която трябва да съдържа следната минимална информация:

1. описание на дозиметрите за системен и оперативен индивидуален контрол;

2. отговорното лице за получаване и изпращане на дозиметрите в акредитирана дозиметрична лаборатория;

3. отговорното лице за отчитане, регистриране и съхраняване на данните от дозиметрите;

4. мястото, където се съхраняват индивидуалните дозиметри, когато не се използват (мястото трябва да е защитено от йонизиращи лъчения);

5. изисквания при носене и използване на индивидуалните дозиметри;

6. изисквания при инцидентно и аварийно облъчване.

Чл. 36. (1) Лицензиантът е длъжен да предостави получените данни от системния ИДК на съответните професионално облъчвани лица срещу подпис.

(2) Отговорното лице за отчитане, регистриране и съхраняване на данните от дозиметрите вписва данните от системния ИДК на персонала в личните радиационни паспорти и в личните дозиметрични карти.

(3) Данните от оперативния ИДК на персонала се записват в дневник за индивидуален дозиметричен контрол.

(4) Отговорникът по радиационна защита периодично обобщава, анализира и оценява дозите на професионално облъчените лица и при необходимост предприема коригиращи мерки.

Чл. 37. Техническите средства за измерване, които се използват за ИДК на персонала, следва да бъдат метрологично осигурени съгласно Закона за измерванията (ЗИ).

Чл. 38. В случай на радиационен инцидент или авария лицензиантът е длъжен да изпрати незабавно в акредитирана дозиметрична лаборатория индивидуалните дозиметри на всички облъчени при инцидента или аварията лица. Акредитираната лаборатория определя дозите в срок до 24 часа след получаването на дозиметъра и уведомява незабавно Министерството на здравеопазването (МЗ), АЯР и съответния лицензиант. Получената доза и нейното разпределение в тялото се оценява и анализира.

Чл. 39. Всеки дефектоскопист при напускане на работа изисква от работодателя си радиационния си паспорт, с който удостоверява индивидуалните дози, които е получил, докато е бил на работа при него. При постъпване в друг обект с ИЙЛ дефектоскопистът представя своя радиационен паспорт на новия работодател.

Глава шеста

РАДИАЦИОНЕН МОНИТОРИНГ НА РАБОТНАТА СРЕДА В ОБЕКТИ С РАДИАЦИОННИ ДЕФЕКТОСКОПИ

Чл. 40. (1) (Изм. – ДВ, [бр. 37 от 2018 г.](#)) Всеки лицензиант е длъжен да провежда мониторинг на радиационните характеристики на работната среда съгласно изискванията на НРЗ.

(2) Контролът на радиационните характеристики на работната среда се извършва от органите на държавния здравен контрол.

Чл. 41. (1) Мониторингът в обекти с радиационни дефектоскопи включва измерване на мощността на дозата от външно рентгеново и гама-лъчение.

(2) Радиационен мониторинг на работната среда се извършва задължително в следните случаи:

1. при въвеждане и извеждане от експлоатация на обособени помещения по радиационна дефектоскопия;

2. при въвеждане и извеждане от експлоатация на хранилище за временно съхраняване на гама-дефектоскопи;

3. при контрол на ефективността на радиационната защита на обособените помещения, хранилището и на съседните помещения - на всеки 6 месеца;

4. при контрол на работните места на дефектоскопистите - на всеки 3 месеца;

5. при определяне размерите на контролираната и надзираваната зона при работа на временни площадки;

6. при контрол на работните места на лицата, извършващи зареждане, презареждане и ремонт на дефектоскопите - всеки път при изпълнение на операциите;

7. при определяне на радиоактивното замърсяване в помещенията, където се извършва зареждане, презареждане и ремонт на дефектоскопите - веднъж годишно;

8. при проверка на изправността на системите за блокировка и сигнализация - всеки ден преди започване на работа;

9. при проверка на защитата на кабината за пролъчване - веднъж на 3 месеца;

10. след приключване на работа и при предаване на гама-дефектоскопите в хранилището, като се измерва мощността на дозата на 1 m от повърхността на гама-дефектоскопа;

11. при получаване на нов гама-дефектоскоп или рентгенов дефектоскоп;

12. след зареждане или презареждане на всеки гама-дефектоскоп;

13. преди превоз на гама-дефектоскопи, като се измерва мощността на дозата на 1 m от всеки контейнер;

14. при настъпване на извънредни събития.

(3) Резултатите от радиационния мониторинг се вписват в протоколи или в дневник, които трябва да съдържат:

1. място, условия и дата на измерването;

2. името на лицето, извършило радиационния мониторинг, и подпис;

3. тип, серия и дата от последната метрологична проверка на средството за мониторинг;

4. данни на техническите средства за радиационна дефектоскопия и на радиоактивните източници;

5. схема с посочено местоположение на измерваните точки;

6. получените резултати по мощност на дозата.

Чл. 42. (1) Всеки лицензиант е длъжен да разработи програма за мониторинг на работната среда в съответния обект. При изпълнението на програмата се оценява състоянието на радиационната защита в обекта.

(2) В програмата за мониторинг на работната среда се определят:

1. типът, обхватът и точността на техническите средства за мониторинг;
2. контролните точки;
3. предметът и периодичността на мониторинга;
4. отговорностите при извършването на мониторинга;
5. изискванията за документиране и архивиране на резултатите от мониторинга;
6. изискванията за анализ и оценка на резултатите от мониторинга и при необходимост предприемане на коригиращи мерки.

Чл. 43. (1) Лицензиантът осигурява достатъчно на брой технически средства за радиационен мониторинг на работната среда, като на една работна площадка трябва да има минимум по един дозиметър за измерване на мощност на доза.

(2) Техническите средства за измерване, които се използват за радиационен мониторинг в обектите с радиационни дефектоскопи, следва да бъдат метрологично осигурени съгласно ЗИ.

(3) Преди започване на дейностите с радиационни дефектоскопи отговорното лице проверява изправността на средствата за измерване.

Чл. 44. (1) За целите на мониторинга лицензиантът определя контролни нива за външно облъчване по мощност на дозата.

(2) (Изм. – ДВ, [бр. 37 от 2018 г.](#)) При определяне на контролните нива се вземат предвид основните и вторичните граници съгласно НРЗ и принципът за намаляване облъчването на персонала и населението до разумно достижимо ниво.

(3) При надвишаване на контролните нива лицензиантът анализира всеки конкретен случай и уведомява МЗ и АЯР, включително за причините и за предприетите коригиращи мерки.

Глава седма

ОТЧЕТ, КОНТРОЛ И СЪХРАНЯВАНЕ НА ИЗТОЧНИЦИ НА ЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ

Чл. 45. Лицензиантът води отчет и контрол, извършва инвентаризация, представя периодична информация на председателя на АЯР за отчетните данни и отговаря за безопасното съхраняване на ИЙЛ, в т. ч. на контейнерите от обеднен уран, от момента на тяхното получаване до предаването им за дългосрочно съхраняване като

радиоактивни отпадъци в Държавно предприятие "Радиоактивни отпадъци" (ДП "РАО") или до връщането им на производителя.

Чл. 46. Лицензиантът осигурява достъп на инспекторите на АЯР по контрола, компетентните органи на МЗ и Министерството на вътрешните работи (МВР), на инспекторите на МААЕ и Евратом за контрол върху ядрени материали и радиоактивни вещества и им оказва необходимото съдействие.

Чл. 47. (1) (Изм. – ДВ, бр. 37 от 2018 г.) Отчетът на ИЙЛ се извършва съгласно изискванията на глава десета от НРЗ.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 37 от 2018 г.) Лицензиантът поддържа приходно-разходна книга за отчет и контрол на радиоактивните източници по определена форма-образец съгласно приложение № 8 към чл. 124, ал. 1 от НРЗ.

Чл. 48. (1) Защитните контейнери (радиационните глави на гама-дефектоскопите) и транспортно-презарядните контейнери от обеднен уран се третират като радиоактивни източници и подлежат на отчет и контрол.

(2) Радиоактивните източници за позициониране на дефектоскопи при извършване на радиационна дефектоскопия на тръбопроводи трябва да се използват и съхраняват съгласно изискванията по радиационна защита и подлежат на отчет и контрол.

(3) Отчетът за контейнерите от обеднен уран трябва да съдържа данни за произход на контейнера - държава, производител и/или продавач, вид, тип, фабричен номер, тегло на контейнера и тегло на обеднен уран в общата маса.

(4) При извършване на зареждане или презареждане на радиационни дефектоскопи със защита от обеднен уран извън страната, както и при приемане за зареждане или презареждане от други страни на територията на страната се уведомява АЯР. Информацията трябва да съдържа данните по ал. 3, страната, физическото или юридическото лице получател или изпращач и предвидените дати за вноса и износа.

Чл. 49. Съхраняването на радиоактивни източници (гама-дефектоскопи и източниците за тях, контейнерите от обеднен уран и източниците за позициониране) се извършва в специални помещения хранилища с цел да се осигури радиационна защита на персонала и населението, безопасност на източниците и да се ограничи и контролира достъпът до тях. Хранилищата за съхраняване на радиоактивни източници могат да бъдат:

1. стационарни хранилища, специално изградени за тази цел на територията на обекта;

2. хранилища, разположени в операторното помещение за стационарна радиационна дефектоскопия;

3. временни хранилища, разположени извън територията на обекта.

Чл. 50. Стационарните хранилища (новопроектирани и съществуващи) за съхраняване на радиоактивни източници трябва да отговарят на следните изисквания по радиационна защита:

1. да са разположени на най-ниските етажи в сградите на обектите (сутерен, първи етаж), в обособени части от сградите или да бъдат изградени като отделна сграда;

2. да са разположени далече от водоизточници и взривоопасни обекти и да им бъде осигурена пожарна и аварийна безопасност при спазване на действащите нормативни актове в съответната област;

3. да бъдат оборудвани с отделно изградени клетки, кладенци или отделни лъчезащитни контейнери за всеки зареден гама-дефектоскоп, като незаредените гама-дефектоскопи се съхраняват в специално определени места в хранилището;

4. да бъдат проектирани и обособени като контролирана зона;

5. достъп до хранилището да има само персоналът, който извършва гама-дефектоскопия;

6. отговорникът за получаване, предаване, съхраняване, отчет и контрол на ИЙЛ отговаря за ключовете, пропуските и кодовете за достъп до хранилището;

7. входовете към хранилището се обозначават със знака за радиационна опасност и предупредителен надпис;

8. в хранилищата се съхраняват само техническите средства и принадлежности, необходими за извършване на радиационна дефектоскопия и за преместване и пренасяне на гама-дефектоскопи;

9. във всяко хранилище има схема за разположението на съхраняваните в него радиоактивни източници, която се изготвя и актуализира от отговорника за съхраняване, отчет и контрол на радиоактивните източници.

Чл. 51. (1) Съхраняването на радиоактивни източници във временно хранилище се допуска за ограничено време съгласно издадено разрешение от председателя на АЯР и след съгласуване с МВР.

(2) Временното хранилище трябва да бъде изолирано от околната среда, да бъде обезопасено срещу пожар и наводнение и да отговаря на изискванията по чл. 50, т. 5 - 8. Мощността на дозата на външните му повърхности или на оградата му не трябва да надвишава 1 $\mu\text{Sv/h}$.

Чл. 52. Лицензиантът осигурява физическа защита на хранилищата за съхраняване на радиоактивни източници съгласно НОФЗЯСЯМРВ.

Чл. 53. (1) Всеки отговорник за съхраняване, отчет и контрол на ИЙЛ регистрира движението на преносимите и мобилните радиационни дефектоскопи в дневник, който трябва да съдържа следната информация:

1. тип и фабричен номер на дефектоскопа;

2. дата и час на вземане на дефектоскопа от хранилището;

3. име и подпис на дефектоскописта, който взема и ще използва дефектоскопа;

4. място на използване;
 5. дата и час на връщане на дефектоскопа в хранилището;
 6. име и подпис на отговорника за съхраняването на ИЙЛ.
- (2) Отговорникът по радиационна защита контролира ежемесечно записите на данните по ал. 1.

Глава осма

ЗАРЕЖДАНЕ И ПРЕЗАРЕЖДАНЕ НА ГАМА-ДЕФЕКТОСКОПИ. ТЕХНИЧЕСКО ОБСЛУЖВАНЕ. ИЗВЕЖДАНЕ ОТ ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ОБЕКТ С РАДИАЦИОННИ ДЕФЕКТОСКОПИ

Чл. 54. (1) Зареждането и презареждането на гама-дефектоскопи се извършва в специално оборудвано за тази цел лъчезащитено помещение при непрекъснат мониторинг на работната среда.

(2) Зареждането и презареждането на гама-дефектоскопи се извършва по предварително изготвена процедура, представена в АЯР.

(3) Най-малко веднъж годишно се извършва проверка за радиоактивно замърсяване на помещението по ал. 1, като протоколите от проверката се представят в АЯР.

(4) Не се допуска зареждане и презареждане на източници с активност, по-голяма от тази, посочена от производителя.

(5) Зареждането на радиоактивни източници от друг вид, различен от посочения от производителя, се допуска след разрешение, издадено от председателя на АЯР.

(6) Зареждането на гама-дефектоскопи с помощта на транспортно-презарядни контейнери и зареждането на шлангови гама-дефектоскопи, които имат контейнер-хранилище с набор от източници, е позволено само в помещенията за радиационна дефектоскопия при стационарни условия и ако тази дейност е описана в условията на лицензията.

Чл. 55. (1) Техническите средства и принадлежности за радиационна дефектоскопия подлежат на техническо обслужване, ремонт, проверки при започване на работа и на периодични проверки с цел своевременно отстраняване на нередности и дефекти, които могат да доведат до аварии или инциденти с тях.

(2) Дейностите по ал. 1, както и зареждането и презареждането на гама-дефектоскопи се извършват съгласно нормативните изисквания по радиационна защита, инструкцията за безопасна експлоатация на оборудването за радиационна дефектоскопия и техническата документация на производителя.

(3) Техническите средства и принадлежности за радиационна дефектоскопия трябва да се поддържат чисти и в готовност за работа.

Чл. 56. Техническото обслужване, ремонтът, проверката за функционална годност на рентгеновите и гама-дефектоскопи, както и

зареждането и презареждането на гама-дефектоскопи се организира от лицензианта и трябва да се извършва от физически или юридически лица, притежаващи лицензия за работа и/или за използване на ИЙЛ.

Чл. 57. (1) Проверка за функционална годност на гама-дефектоскопите и на спомагателното оборудване се извършва преди всяко зареждане или презареждане на гама-дефектоскопите.

(2) Проверката за функционална годност на техническите средства за гама-дефектоскопия включва детайлна проверка на всички компоненти на гама-дефектоскопите и на спомагателното оборудване. Износените или повредените части се заменят.

(3) Резервни части за гама-дефектоскопи се доставят от съответните производители или доставчици.

(4) Проверка за функционална годност и ремонт на гама-дефектоскопи се извършва при изваден източник от радиационната глава.

(5) След аварийно събитие с гама-дефектоскоп той се проверява за радиоактивно замърсяване.

Чл. 58. (1) Проверката за функционална годност на техническите средства за рентгенова дефектоскопия включва:

1. контрол на елементите и блоковете за лъчезащита съгласно техническата спецификация на производителя чрез измерване стойността на максималната мощност на дозата на разстояние 1 m от защитата на рентгеновата тръба;

2. контрол на блоковете, осигуряващи електробезопасност съгласно действащите стандарти;

3. контрол на постоянството на излъчената максимална мощност на дозата за специфицирано от производителя време и напрежение на рентгеновата тръба съгласно действащите стандарти и техническата спецификация на производителя.

(2) Проверка за функционална годност на техническите средства за рентгенова дефектоскопия се извършва най-малко на две години.

Чл. 59. (1) Проверка се извършва от дефектоскопистите винаги преди започване на работа.

(2) Проверката на техническите средства за гама-дефектоскопия включва:

1. визуален оглед на радиационната глава за деформации по корпуса и функционалните състояния на съединителните и заключващите устройства;

2. измерване мощността на дозата на 1 m от радиационната глава;

3. визуален оглед на спомагателното оборудване (командно устройство, команден шланг, жило и ампулопровод) за функционално състояние на съединителните устройства на командния шланг и на ампулопровода, за свобода при движение на жилото и за деформации (смачкване, огъване, нащърбване) на оборудването.

(3) Проверката на техническите средства за рентгенова дефектоскопия включва:

1. визуален оглед за повреди на елементите и блоковете за лъчезащита;
2. проверка за видими повреди на кабелите и накрайниците;
3. проверка за течове по охлаждащата система;
4. проверка за функционална годност на предупредителните индикатори и светлини на командния пулт.

(4) При извършване на радиационна дефектоскопия при стационарни условия дефектоскопистите извършват проверка за правилното функциониране на системите за безопасност и предупреждение.

(5) Дефектоскопистите извършват проверка и на спомагателните принадлежности: магнитни скоби, приставки за колиматори, барабан за ампулопровод, стойки и ограждащи средства.

Чл. 60. Резултатите от техническото обслужване, ремонта и проверките за функционална годност на техническите средства за радиационна дефектоскопия, както и зареждането и презареждането на гама-дефектоскопите се отразяват в дневник за техническо обслужване и в протоколи.

Чл. 61. (1) За извеждане от експлоатация на обект с радиационни дефектоскопи не се изисква разрешение от председателя на АЯР, но той подлежи на контрол за спазване на изискванията за радиационна защита.

(2) Лицензиантът е длъжен да отстрани всички радиоактивни източници от обекта и да уведоми АЯР, МЗ и МВР.

(3) Радиоактивните източници, в т. ч. контейнерите от обеднен уран, се предават в ДП "РАО" като радиоактивни отпадъци.

(4) Рентгеновите дефектоскопи се привеждат в неработно състояние или се отстраняват от площадката.

(5) При сделка с радиационни дефектоскопи лицензиантът уведомява АЯР в 7-дневен срок от сключването на сделката, като посочва вида на сключената сделка, източника на йонизиращи лъчения и предоставя данни за лицето, с което е сключило сделката.

(6) Лицензиантът извършва обследване на обекта с цел да установи, че в обекта няма налични радиоактивни източници и радиоактивно замърсяване. Всички предупредителни знаци за наличие на йонизиращи лъчения се отстраняват.

Глава девета

СПЕЦИФИЧНИ ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ТЕХНИЧЕСКИТЕ СРЕДСТВА ЗА РАДИАЦИОННА ДЕФЕКТОСКОПИЯ

Чл. 62. (1) Техническите средства за гама-дефектоскопия се състоят от радиационна глава (контейнер), радиоактивен източник, заключващо устройство, командно устройство и колиматори. Гама-дефектоскопите от шлангов тип имат допълнително ампулопровод,

команден шланг с жило, носач на радиоактивния източник и при някои модели направляваща глава.

(2) Гама-дефектоскопите според начина им на работа се разделят на две категории: гама-дефектоскопи ротационен тип или със затвор и гама-дефектоскопи от шлангов тип. Гама-дефектоскопите трябва да имат дистанционно управляем механизъм за преместване на източника от положение на съхраняване в работно положение и обратно.

(3) Гама-дефектоскопите в зависимост от тяхната мобилност се разделят на стационарни, мобилни и преносими.

Чл. 63. (1) Гама-източниците, които се използват за дефектоскопски контрол, трябва:

1. да бъдат сертифицирани по изискванията за "особена форма" радиоактивен материал;

2. да бъдат проектирани, произведени и изпитвани съгласно изискванията на действащите стандарти;

3. да бъдат проверени за херметичност и да имат валиден сертификат за това.

(2) (Изм. – ДВ, [бр. 37 от 2018 г.](#)) Гама-източниците, които се използват за дефектоскопски контрол, се категоризират съгласно § 1, т. 9 от допълнителните разпоредби на ЗБИЯЕ.

(3) Носачът на всеки източник трябва да е съвместим с радиационната глава, за която е предназначен, и да бъде съвместим със спомагателното оборудване и с транспортно-презарядния контейнер.

Чл. 64. (1) Радиационната глава представлява лъчезащитен контейнер, изработен от обеднен уран или друг защитен материал и специално проектиран за безопасно съхраняване на закрития източник, когато гама-дефектоскопът е в неработно положение.

(2) Мощността на дозата на гама-лъчението на 1 m от повърхността на контейнера на преносим гама-дефектоскоп не трябва да превишава 20 $\mu\text{Sv/h}$, на мобилен гама-дефектоскоп не повече от 50 $\mu\text{Sv/h}$ и не повече от 100 $\mu\text{Sv/h}$ при стационарен гама-дефектоскоп.

(3) Мощността на дозата на гама-лъчението на повърхността на контейнерите не трябва да надвишава 2 $\mu\text{Sv/h}$.

(4) На външната повърхност на радиационната глава се нанася трайна маркировка, видима от разстояние 1 m, която указва типа на дефектоскопа, фабричния номер на производителя, вида на радиоактивния източник и максималната активност на източника.

(5) На външната повърхност на радиационната глава се нанася знакът за радиационна опасност.

(6) Радиационната глава се държи заключена, с изваден ключ през цялото време, когато в нея има радиоактивен източник и когато тя не се използва.

Чл. 65. (1) Спомагателното оборудване трябва да е съвместимо с радиационната глава и носача на източника.

(2) Командните шлангове и ампулопроводите трябва да са конструирани така, че при пролъчване разстоянието между дефектоскописта и източника да е максимално.

(3) Колиматорът за ограничаване снопа на лъчение трябва да е съвместим с носача на източника и съединителното устройство на апарата.

Чл. 66. (1) Техническите средства за рентгенова дефектоскопия се състоят от рентгенова тръба, разположена в лъчезащитен кожух, високоволтов генератор, команден пулт и устройства за обработване, запаметяване и предаване на образите.

(2) Рентгеновата тръба е електровакуумен уред, който генерира рентгеново лъчение и се използва за панорамно или насочено пролъчване.

(3) Върху лъчезащитния кожух следва да са маркирани фабричните данни за рентгеновата тръба.

(4) Рентгеновата тръба е източник на йонизиращо лъчение само в момент на подаване на високо напрежение. Превозът и съхраняването на рентгенови дефектоскопи не представлява радиационна опасност и не следва да бъдат предприети специални защитни мерки.

(5) Рентгеновата тръба е свързана чрез кабел с командния пулт, което позволява дистанционно включване на генератора на лъчение и възможност за предварително избиране на работните параметри.

(6) На командния пулт на рентгеновия дефектоскоп следва да има:

1. светлинни и стрелкови сигнализации, показващи включено мрежово напрежение на апарата;

2. предупредителна светлинна индикация, която да показва, че рентгеновият дефектоскоп е готов да пролъчва, и отделна предупредителна светлинна и/или звукова сигнализация по време на пролъчването;

3. аварийен стопбутон за незабавно спиране на пролъчването при необходимост;

4. часовник, контролиращ продължителността на пролъчването;

5. табелка, която да съдържа информация за модела на дефектоскопа, максимално напрежение и ток, фабричен номер, тип на рентгеновата тръба, максимална консумирана електрическа мощност и данни за производителя;

6. надеждно заключващо устройство със специален ключ.

Глава десета

СПЕЦИФИЧНИ ИЗИСКВАНИЯ ПРИ ПРЕВОЗ НА ГАМА- ДЕФЕКТОСКОПИ

Чл. 67. (1) Превоз на гама-дефектоскопи на територията на страната се извършва по шосе в съответствие с Наредбата за условията и реда за извършване на превоз на радиоактивни вещества (НУРИПРВ), приета с Постановление № 156 на Министерския съвет от 2005 г. (ДВ, бр. 60 от 2005 г.), от лица, които притежават валидна лицензия за превоз на радиоактивни вещества или разрешение за еднократен превоз, издадени от председателя на АЯР.

(2) В условията на лицензията/разрешението се посочва максималният сумарен транспортен индекс (ТИ) на превозваните гама-дефектоскопи в превозното средство. Транспортният индекс на всеки гама-дефектоскоп се определя директно чрез измерване мощността на дозата на разстояние 1 m от него.

(3) При всеки превоз трябва да бъдат осигурени транспортни документи, които да придружават превозваните източници: документи, свързани с превозваните радиоактивни източници, заповед за водачите на превозното средство, заповед за отговорно лице за безопасността на превоза, аварийен план при превоз, инструкция по радиационна защита, лицензията или разрешението, издадено от АЯР, и други транспортни документи, свързани с превоза.

Чл. 68. Водачът на превозното средство трябва да притежава сертификат за превоз на опасни товари - "клас 7" съгласно НУРИПРВ.

Чл. 69. (1) При превоз на гама-дефектоскопи радиационната глава на заредения гама-дефектоскоп служи за транспортен контейнер и транспортна опаковка на източника. Контейнерът трябва да отговаря на изискванията за транспортна опаковка от съответния тип със съответния сертификат.

(2) Гама-дефектоскопите се превозват с поставени капачки, заключени и с откачени командни шлангове, ампулопровод и направляваща глава при някои модели.

Чл. 70. За пренасяне на гама-дефектоскопи в рамките на обекта не се изисква разрешение, издадено от председателя на АЯР. В този случай се препоръчва използването на превозно средство, количка или приспособление с минимално разстояние 1 m от източника до тялото на дефектоскописта. Дейността се извършва от предварително добре обучен персонал. Дефектоскопите трябва да бъдат стабилно закрепени и непрекъснато наблюдавани.

Чл. 71. С цел намаляване мощността на дозата в превозното средство и закрепването на контейнера неподвижно за шасито на автомобила транспортният контейнер може да бъде поставен и в допълнителен лъчезащитен контейнер. При превоз на повече от един гама-дефектоскоп всеки дефектоскоп трябва да има своя отделна обособена клетка.

Чл. 72. (1) Превозното средство трябва да е обозначено с предупредителни знаци, да е преминало технически преглед, да има специализирано оборудване за осъществяване на безопасен превоз и средства за реагиране в случай на инцидент или авария по време на превоз.

(2) Превозното средство се оборудва със средство за измерване на мощността на дозата, като в кабината на шофьора такъв контрол се осъществява непрекъснато. Мощността на дозата на мястото на водача и придружителя не трябва да надвишава 10 $\mu\text{Sv/h}$.

Чл. 73. При международен превоз на гама-дефектоскопи се прилагат изискванията на НУРИПРВ, на Европейската спогодба за международен превоз на опасни товари по шосе (ADR) и другите ратифицирани от Република България спогодби за превоз на товари по въздух, водни пътища и жп линии.

Глава единадесета

АВАРИЙНО ПЛАНИРАНЕ И АВАРИЙНА ГОТОВНОСТ ПРИ АВАРИЙНИ СЪБИТИЯ

Чл. 74. (1) Аварийното планиране и аварийната готовност при радиационна авария с гама и рентгенови дефектоскопи се извършва съгласно изискванията на Наредбата за аварийно планиране и аварийна готовност при ядрена и радиационна авария, приета с Постановление № 313 на Министерския съвет от 2011 г. (ДВ, бр. 94 от 2011 г.).

(2) Обектите и дейностите с гама-дефектоскопи се причисляват към рискова категория IV, а обектите и дейностите с рентгенови дефектоскопи - към категория V, съгласно наредбата по ал. 1.

Чл. 75. (1) Лицензиантът разработва вътрешни аварийни планове и процедури за действие в случай на извънредни събития при извършване на дейности с радиационни дефектоскопи.

(2) (Изм. – ДВ, [бр. 37 от 2018 г.](#)) Типово съдържание на вътрешен аварийен план за обекти с ИЙЛ е посочено в приложение № 5 към чл. 50, ал. 2, т. 3 от НРЗ.

(3) При превоз на гама-дефектоскопи се разработва отделен аварийен план за превоз на радиоактивни вещества.

Чл. 76. Възможни извънредни събития при извършване на дейности с гама-дефектоскопи са:

1. кражба или загуба на гама-дефектоскоп или на източника, с който е зареден;

2. пожар, природно бедствие, промишлена авария, транспортно произшествие;

3. източникът е заседнал в ампулопровода или в направляващата глава;

4. носачът с източника е откачен от командния шланг и остава в ампулопровода или източникът е изпаднал (известно е местоположението му);

5. техническа неизправност или неправилно използване на гама-дефектоскопа и спомагателното оборудване, което довежда до невъзможност на източника да се прибере в радиационната глава;

6. физическа повреда, свързана с нарушаване защитата на източника;

7. радиоактивно замърсяване поради разхерметизиране на гама-източника;

8. неизправност на системите за безопасност и на сигналните системи за предупреждение;

9. лице от населението се намира в контролираната зона по време на пролъчването.

Чл. 77. Възможни извънредни събития при извършване на дейности с рентгенови дефектоскопи са:

1. генерирането на рентгеново лъчение приключва след настроеното време за пролъчване;

2. неумышлено оставяне на рентгеновата тръба под напрежение;

3. грешка на дефектоскописта при ръчно приключване на пролъчването;

4. неизправност на системите за безопасност и на сигналните системи за предупреждение;

5. други неизправности, водещи до генериране на рентгеново лъчение, когато то не се контролира;

6. физическа повреда на защитата на рентгеновия апарат;

7. лице от населението се намира в контролираната зона по време на пролъчване.

Чл. 78. Лицензиантът осигурява необходимото аварийно оборудване за реагиране при извънредно събитие и редовно проверява наличието и състоянието на това оборудване.

Чл. 79. Лицензиантът поддържа в готовност аварийен екип, членовете на който са предварително определени с вътрешния аварийен план.

Чл. 80. Лицензиантът периодично извършва обучение за прилагане на вътрешния аварийен план, процедурите за действие в случай на извънредни събития и за използване на аварийно оборудване.

Чл. 81. Лицензиантът ежегодно ревизира и актуализира аварийните си планове и процедури, за да се гарантира тяхната адекватност и състоятелност по отношение на имена на лица, адреси, телефони, факсове, оборудване за аварийно реагиране и мерки за радиационна защита.

Чл. 82. Лицензиантът задължително уведомява АЯР в случай на извънредно събитие при спазване на изискванията, условията и реда, регламентирани в Наредбата за условията и реда за уведомяване на АЯР за събития в ядрени съоръжения и обекти с ИЙЛ, приета с Постановление № 188 на Министерския съвет от 2004 г. (обн., ДВ, бр. 71 от 2004 г.; изм. и доп., бр. 46 от 2007 г., бр. 5 от 2010 г. и бр. 7 от 2011 г.).

Чл. 83. Докладите за възникналите аварийни събития се изготвят от лицензианта и отговорниците по радиационна защита в съответните обекти. Докладите се представят на АЯР, МЗ и МВР.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. По смисъла на наредбата:

1. "Колиматор" е устройство за ограничаване снопа на гама- или рентгеновото лъчение.

2. "Органи на държавния здравен контрол" са органите по чл. 12 от Закона за здравето.

3. "Пролъчване" е пропускане на сноп гама- или рентгеново лъчение от радиационен дефектоскоп през контролирания материал или изделие.

4. "Радиационен дефектоскоп" е уредба или апарат за безразрушителен контрол с цел откриване на несъвършенства в изделия или материали чрез използване на гама- или рентгеново лъчение.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. Наредбата се приема на основание чл. 26, ал. 2 от Закона за безопасно използване на ядрената енергия.

§ 3. Председателят на Агенцията за ядрено регулиране дава указания по прилагането на наредбата.